

СТАНОВИЩЕ

на проф. д.ю.н. Борис Владимиров Велчев, преподавател в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, за хабилитационния труд на Ралица Илкова, главен асистент в Софийския университет, на тема „Реабилитацията по българското наказателно право“ /за заемане на академичната длъжност „доцент“ по специалност „Наказателно право“ от професионално направление 3.6. „Право“/

Ралица Илкова е завършила право в Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Тя е работила за кратко в Комисията за регулиране на съобщенията и от 2003 година е асистент по наказателно право в Юридическия факултет. От десет години е и адвокат. Преподавала е наказателно право в Югозападния университет и в Новия български университет. Участвала е в различни работни групи, включително и по подготовката на нов Наказателен кодекс, както и в редица обучителни семинари. Тя е автор на три монографии /едната в съавторство/, четири сборника със съдебна практика, едно учебно помагало /в съавторство/ и на над 20 научни статии, публикувани в авторитетни издания. Участвала е както автор в няколко важни научно-практически разработки.

Кандидатката владее руски и английски език.

Предложеният хабилитационен труд съдържа 283 страници. В структурно отношение той се състои от увод, три глави и заключение. В първата глава се изяснява понятието за реабилитация по българското наказателно право и нейната правна същност.

Втората глава е посветена на реабилитацията по право. Обсъдени и подробно анализирани са всички възможни хипотези на този вид реабилитация.

В третата глава се разглежда реабилитацията по съдебен ред, като са очертани правната ѝ същност, приложното ѝ поле и предпоставките за нейното прилагане.

В заключението са посочени предложенията на авторката за промени в законодателството, които водят до изграждането на нов, концептуално различен модел на института на реабилитацията.

Напълно съм съгласен с отразеното в авторската справка за приносите. Тя обаче ми се струва твърде скромна и в абстрактен вид. Убеден съм, че всеки от членовете на журито ще види и множество други конкретни научни тези на д-р Илкова, които могат да се нарекат приноси. Аз ще си позволя да посоча само няколко.

Критиката на разпоредбата на чл. 85, ал. 1 НК по отношение на вътрешното противоречие между заличаването на факта на осъждането с обратна сила и същевременно бъдещата отмяна на ограничителните последици, е довела до нова философия при изграждането на института на реабилитацията. Направените предложения за промени в законодателството, които отразяват тази философия, са изключително убедителни. В резултат от научния анализ е предложена цялостна и изцяло нова законодателна уредба на реабилитацията, която по мое мнение е по-сполучлива от действащата.

В теоретичен план, тази философия е развита с разбирането, че реабилитацията е правопрекратяващ юридически факт, но не с обратна сила, а с действие занапред – по отношение на продължаващото упражняване на правомощията на държавата по наказателното правоотношение.

Принос има и в отричането на традиционно възпроизвежданото клише за „чистото свидетелство за съдимост” и разглеждането му като проста загуба на правото на държавата да съобщава факта на осъждането на трети лица.

Приносен е изводът за правния характер на реабилитацията, разглеждана като способ за осигуряване на осъдения на равни правни възможности с неосъжданите лица.

Искам специално да посоча приносния характер на обобщенията за същината на понятието „осъждани” по смисъла на чл. 85 НК, на съотношението между амнистия и реабилитация, на необходимостта от уреждане на условията за реабилитация на лица, осъдени на конфискация, на приложимостта на реабилитацията при множество престъпления, на анализа на „доброто поведение” по смисъла на чл. 87, ал.1, т. 1 НК, на необходимостта от законодателна уредба на недопустимостта на реабилитацията по съдебен ред при осъждане на доживотен затвор.

Държа да отбележа аргументираното отстояване на идеята за реабилитация по искане на наследниците.

Примерите за научни приноси могат да бъдат продължени, но и тези ми се струват достатъчни, за да оформя положителното си становище в настоящата процедура за назначаване на научната длъжност „доцент”.

Езикът на монографичния труд е точен и на моменти полемичен, изложението е гладко и четивно. Авторката защитава научните си тези ненатрапчиво, но изключително убедително. Отличното познаване на съдебната практика е позволило на д-р Илкова да направи задълбочен критичен анализ на разбиранията за реабилитацията. Анализирани са и цялата възможна научна литература, която има отношение към въпроса.

Ралица Илкова има оправдано висок авторитет сред студентите си. Подчертано етична, със солидна професионална подготовка и човешка отзивчивост, д-р Илкова отдавна заслужи уважението на колегите си в катедрата. Тя постепенно се изгради като сериозен изследовател в областта на наказателното право. Нейната хабилитация е не просто навременна, а дори закъсняла.

Предложеният хабилитационен труд със своята оригиналност, дълбочина, юридическа прецизност и убедителност на направените предложения за промяна в законодателството, без никакво съмнение задоволява всички изисквания на закона за получаване на научната длъжност „доцент”. Всички научни задачи, които авторката сама си е поставила, са намерили своето решение. Начинът, по който е структуриран трудът и са защитени направените изводи, не просто демонстрира научна зрялост, но е и пример за всестранна завършеност на анализа на една изключително трудна правна тема. Работата на д-р Илкова съдържа приноси от теоретичен и практически характер, които правят изследването ѝ ценно за всички юристи.

Прието е в заключението на всяко становище да се посочват и критични бележки. Аз няма да го направя, защото нямам нито едно възражение, свързано с хабилитационния труд, което си струва да бъде отбелязано. Ще си позволя само една забележка – щеше ми се недопустимостта на реабилитацията на лица, осъдени за престъпления против мира и човечеството да беше аргументирана по-подробно. Сега тя изглежда възприета по силата на традицията.

Поради изложеното, правя настоятелна препоръка към научното жури – да предложи на ФС на Юридическия факултет гл. ас. д-р Ралица Илкова да бъде назначена за доцент по наказателно право в Софийския университет.

проф. д.ю.н. Борис Велчев

